

การพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)

อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน

Development of participation in the District Quality of Life Development Committee (CPC), Waeng Yai District, Khon Kaen Province. in preventing road accidents.

(Received: June 24,2025 ; Revised: June 27,2025 ; Accepted: June 29,2025)

ธงชัย ศรีthon¹ ภัทรจิตา จินตร²

THONGCHAI SRITHON¹ PHATTHITA CHINDON²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบริบทและสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน การพัฒนาการมีส่วนร่วม และเพื่อประเมินผล การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ในการ ป้องกันอุบัติเหตุทางถนน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ อำเภอ (พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ จำนวน 32 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สถิติเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย ปี 2565 – 2567 จำนวนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง 298, 280 และ 167 ราย ตามลำดับ จำนวนผู้เสียชีวิตมีแนวโน้มผันผวน เป็น 3, 1 และ 2 ราย ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมของผู้ขับขี่ เป็นปัจจัย สำคัญ และเป็นปัจจัยนำสู่อุบัติเหตุร้ายแรง การสร้างความปลอดภัยทางถนนต้องอาศัย การสร้างความตระหนักรู้ การ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบังคับใช้กฎหมาย การติดตามประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.88 อายุเฉลี่ย 42.50 ปี(S.D.=8.54 ปี) อายุต่ำสุด 29 ปี อายุสูงสุด 59 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.25 การ ดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.60 (S.D.= 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ การบังคับใช้กฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D.= 0.65) การให้ความรู้และ ประชาสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D.= 0.82) การแพทย์ฉุกเฉิน ค่าเฉลี่ย 3.60 (S.D.= 0.90) การประเมินผลและสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย 3.55 (S.D.= 0.75)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ และการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน

ABSTRACT

The objective is to study the context and situation of road of the District Quality of Life Development Committee (P.C.O.) of Waeng Yai District, Khon Kaen Province, in preventing road accidents in preventing road accidents. It is a participatory action research. Target group: District Quality of Life Development Committee (P.C.O.), Waeng Yai District, 32 people. Standard deviation, median, minimum, maximum, qualitative statistics, content analysis

Research results for 2022-2024: The number of road accident injuries decreased by 298, 280 and 167 cases, respectively. The death tolls have been fluctuating, with 3, 1 and 2 deaths respectively. The analysis found that driver behavior is the main risk factor and a factor leading to serious accidents. Improving road safety requires awareness raising, behavioral change, and law enforcement. The follow-up evaluation found that the majority were male, 71.88 percent. Average age 42.50 years (S.D.=8.54 years), lowest age 29 years, highest age 59 years. Completed a bachelor's degree or equivalent, 56.25 percent. Implementation of the road accident prevention and reduction policy Overall, it was at a high level, with an average of 3.60 (S.D.= 0.66). When considering each aspect, it was found that the operations were at a high level in 4 aspects: law

¹ นักสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

² นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

enforcement, mean score 3.70 (S.D. = 0.65). Providing knowledge and public relations, mean score 3.70 (S.D.= 0.82). Emergency medicine mean 3.60 (S.D.= 0.90). Evaluation and information, mean 3.55 (S.D.= 0.75)
Key word: Participation District Quality of Life Development Committee and Road accident prevention

บทนำ

อุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในหลายประเทศทั่วโลก ปี พ.ศ. 2561 มีผู้เสียชีวิตกว่า 1.35 ล้านคนและบาดเจ็บหลายล้านคนที่ต้องเผชิญกับความพิการ¹ และจากฐานข้อมูลสามแหล่งหลัก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2561 พบว่า อุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย มีผู้เสียชีวิตสูงถึงปีละ 23,000 - 24,000 คน มีผู้พิการอีกกว่า 7,000 คนต่อปี สูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจมากกว่า 200,000 ล้านบาทต่อปี² สาเหตุของอุบัติเหตุทางถนน ได้แก่ สาเหตุจากตัวบุคคล สิ่งแวดล้อม และจากการบังคับใช้กฎหมาย³ ในปี 2563 มีอุบัติเหตุทางถนนเกิดขึ้นถึง 20,169 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 2,031 คน และผู้บาดเจ็บ 20,742 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้รถจักรยานยนต์⁴

อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น แบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 5 ตำบล 52 หมู่บ้าน ประชากร 30,329 คน เป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับหลายอำเภอ⁵ ปี 2565-2567 พบ มีผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนจำนวน 298 , 280 ราย และเสียชีวิต 3 , 1 คน คิดเป็น อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางถนน 9.89 และ 3.30 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 65.51 และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 13 – 30 ปี ร้อยละ 45.17 พาหนะที่เกิดอุบัติเหตุจราจรมากที่สุดคือรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 89.65 รองลงมา รถปิกอัพ ร้อยละ 4.13 เวลาที่เกิดอุบัติเหตุอยู่ในช่วง เวลา 16.00-20.00 น.⁶

กระทรวงสาธารณสุข ได้นำกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในพื้นที่ มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง⁷ จากการศึกษาของ วันเพ็ญ ใจชื่อ (2565)⁸ พบว่า การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจาก

อุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนของเครือข่ายโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.29$, $SD = 0.70$) ผลลัพธ์การดำเนินงานหลังพัฒนาจำนวนอุบัติเหตุ และเสียชีวิตลดลงผ่าน ตามเกณฑ์เป้าหมาย

ปี 2565 - ปี 2566 อำเภอเวียงใหญ่ ได้นำประเด็นปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เป็นประเด็นหลักเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แต่ผลการดำเนินงานยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอเวียงใหญ่ (พชอ.) ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน จึงเป็นแนวทางเพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนน และลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางถนน สร้างความปลอดภัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอเวียงใหญ่ (พชอ.) จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอเวียงใหญ่ (พชอ.) จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป 2. แบบสอบถามการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 5 ด้าน (5 Es) 3. แบบการประเมินการป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนระดับอำเภอ ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข⁹ และ 4. แบบสนทนากลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย เครื่องมือจัดการเชิงผลลัพธ์ เครื่องมือวิเคราะห์จุดเสี่ยง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) เพื่อหาค่าความเที่ยง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอพล จำนวน 10 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ทำหนังสือขออนุญาตนายอำเภอเวียงใหญ่ เพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย และรายละเอียดแบบสอบถาม และรายละเอียดการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าร้อยละ แปลผลคะแนนระดับดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน เป็น 5 ระดับ โดย ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

จริยธรรมการวิจัย

โดยการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น เลขที่ REC 051/2567 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2567

ผลการวิจัย

การพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นตอนแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการติดตามและประเมินผล และขั้นสะท้อนผล ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) จำนวน 32 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยวิธีของครอนบาช (Cronbach's Method) หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) เพื่อหาค่าความเที่ยงโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 และ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ จำนวน 32 คน ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2567 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2567 โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน อำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ปี 2565 - 2567 พบว่าจำนวนผู้บาดเจ็บ มีแนวโน้มลดลง จาก 298, 280 และ 167 ราย ตามลำดับ จำนวนผู้เสียชีวิตมีแนวโน้มผันผวน เป็น 3, 1 และ 2 ราย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา อัตราการเสียชีวิตต่อแสนประชากร พบว่า ปี 2565-2566 มีแนวโน้มลดลงจาก 9.89 ลดลงเหลือ 3.30 ต่อแสนประชากร แต่เพิ่มขึ้นเป็น 6.60 ต่อแสนประชากรในปี 2567 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนามาตรการเชิงป้องกันที่เน้นการลดความรุนแรงของอุบัติเหตุ เพศชายเป็นกลุ่มที่ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด สัดส่วนของผู้ที่มีพฤติกรรมป้องกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2565 มีผู้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน 223 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.08 เพิ่มขึ้นเป็น 246 รายในปี 2566 (87.54%) และ 151 ราย ในปี 2567 (89.34%)

กระบวนการการพัฒนาการมีส่วนร่วม คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอแวงใหญ่ (พขอ.) จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและแนวทางป้องกัน ใช้เครื่องมือ 5 ขั้นตอน ได้แก่ สามเหลี่ยมปัจจัยกำหนดปัญหา พบว่า พฤติกรรมของผู้ขับขี่ เป็นปัจจัยเสี่ยงหลัก รองลงมาคือ สภาพของยานพาหนะและถนน แผนภูมิต้นไม้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการขับขี่เร็วเกินกำหนด การไม่สวมหมวกกันน็อก และการขับขี่ขณะมีเมามา เป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่อุบัติเหตุร้ายแรง บันไดผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าการสร้างความปลอดภัยทางถนน จำเป็นต้องอาศัย การสร้างความตระหนักรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบังคับใช้กฎหมาย การวิเคราะห์แรงเสริมและแรงต้าน พบว่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น ขณะที่ปัจจัยต้าน ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับขี่และข้อจำกัดด้านงบประมาณ การรวบรวมข้อมูลสะท้อนผลลัพธ์ มีการใช้ ข้อมูลอุบัติเหตุในการวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จัดการข้อมูล เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา และพัฒนาทีมสอบสวนอุบัติเหตุ ทำให้สามารถใช้ข้อมูลในการวางแผนป้องกันอุบัติเหตุได้อย่างแม่นยำ การค้นหาจุดเสี่ยง จัดทำแผนที่อุบัติเหตุ วิเคราะห์สาเหตุ และแก้ไขจุดเสี่ยง

อันตราย อย่างเป็นระบบ การสร้างการรับรู้และรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ผ่านโครงการ Kick off และการติดตั้งป้ายรณรงค์ในทุกตำบล เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการขับขี่ปลอดภัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นวางแผน (Planning) วิเคราะห์ สถานการณ์ และปัญหาการดำเนินงาน การวิเคราะห์สามเหลี่ยมปัจจัยกำหนดปัญหา พบว่า สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนเกิดจาก พฤติกรรมของผู้ขับขี่เป็นหลัก รองลงมาคือสภาพของถนนและการบำรุงรักษายานพาหนะ โดยเฉพาะการขับขี่ด้วยความเร็วสูง ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่คือรถจักรยานยนต์ จุกกลับรถที่อันตราย ทางแยกที่ไม่มีไฟสัญญาณ และถนนที่มีพื้นผิวชำรุด การวิเคราะห์แผนภูมิต้นไม้ พบว่า พฤติกรรมการขับขี่เร็วเกินกำหนด การไม่สวมหมวกกันน็อก การขับขี่ขณะมีเมามา เป็นปัจจัยนำไปสู่อุบัติเหตุร้ายแรง การวิเคราะห์บันไดผลลัพธ์ จำเป็นต้องใช้แนวทาง การสร้างความตระหนักรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบังคับใช้กฎหมาย การวิเคราะห์แรงเสริมและแรงต้าน พบว่า ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน การรณรงค์ให้ความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน และการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น ส่วนการรวบรวมข้อมูลสะท้อนผลลัพธ์ โดยมีการจัดประชุม คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอแวงใหญ่ (พขอ.) ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกันการเสียชีวิตและลดอุบัติเหตุทางถนน เดือนละ 1 ครั้ง

ขั้นปฏิบัติการ (Action) พบว่า ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านอุบัติเหตุมีบทบาทสำคัญในการลดจำนวนอุบัติเหตุ การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาทำให้สามารถระบุจุดเสี่ยงและแนวโน้มอุบัติเหตุได้อย่างแม่นยำ ขณะที่การสร้างเครือข่ายข้อมูลช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การพัฒนาศักยภาพทีมสอบสวนอุบัติเหตุยังช่วยให้

สามารถวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง และกำหนดมาตรการป้องกันที่เหมาะสม การขับเคลื่อนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขจุดเสี่ยงอุบัติเหตุเป็นแนวทางที่ช่วยให้สามารถ ลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนได้อย่างเป็นรูปธรรม การสร้างการรับรู้และการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในอำเภอเวียงใหญ่ เป็นมาตรการสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ โดยเน้นการสร้างความรู้ความตระหนักในชุมชนและการณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการด้านความปลอดภัย การดำเนินโครงการ "Kick off" และการติดป้ายประชาสัมพันธ์ช่วยสร้างกระแสและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมขับขี่ปลอดภัยในพื้นที่

ขั้นการติดตามและประเมินผล (Observation)

โดยใช้แบบสอบถามการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ภายใต้ยุทธศาสตร์ หลัก 5 ด้าน (5 Es)

ขั้นสะท้อนผล (Reflection) โดยการจัดเวทีในการสนทนากลุ่ม การดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในอำเภอเวียงใหญ่มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ซึ่งทำให้สามารถดำเนินมาตรการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มาตรการที่ดำเนินการแล้ว ได้แก่ การตั้งด่านตรวจจราจร เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับขี่ เช่น การไม่สวมหมวกกันน็อก การขับขี่ขณะมึนเมา และการขับรถเร็วเกินกำหนดการตั้งด่านตรวจจราจร การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนในชุมชนและโรงเรียน การสำรวจและแก้ไขจุดเสี่ยงอุบัติเหตุ การจัดตั้งอาสาสมัครจราจรชุมชน เพื่อช่วยดูแลความปลอดภัยบนถนนในพื้นที่หมู่บ้าน ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า การขาดงบประมาณและทรัพยากรส่งผลให้บางมาตรการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เช่น การติดตั้งอุปกรณ์ลดความเร็วในจุดเสี่ยง การขาดความร่วมมือจากประชาชนบางส่วน ข้อยกจำกัดด้านกำลังเจ้าหน้าที่ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ทั่วถึง

3.การประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอเวียงใหญ่ (พชอ.) จังหวัดขอนแก่น ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ใช้แบบสอบถามการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ภายใต้ยุทธศาสตร์ หลัก 5 ด้าน (5 Es) ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.88 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 43.75 โดยมีอายุเฉลี่ย 42.50 ปี (S.D.=8.54 ปี) อายุต่ำสุด 29 ปี อายุสูงสุด 59 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส ร้อยละ 81.25 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 56.25 การดำเนินการตามนโยบายป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.60 (S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D.=0.65) ด้านการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 3.70 (S.D.=0.82) ด้านการแพทย์ฉุกเฉิน ค่าเฉลี่ย 3.60 (S.D.=0.90) ด้านการประเมินผลและสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย 3.55 (S.D.=0.75) มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านวิศวกรรมจราจร ค่าเฉลี่ย 3.40 (S.D.=0.85)

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาการมีส่วนร่วมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอเวียงใหญ่ มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนและอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kruse¹⁰ ที่ระบุว่าการพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ของ Kemmis & McTaggart¹¹ ที่เน้นกระบวนการวางแผน

การปฏิบัติ และการสะท้อนผลลัพธ์เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน

การดำเนินตามนโยบายมาตรการของ พชอ. สามารถลดจำนวนอุบัติเหตุและเพิ่มอัตราการใช้มาตรการป้องกันของประชาชน เช่น การสวมหมวกกันน็อกและการคาดเข็มขัดนิรภัย อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงของอุบัติเหตุยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้จำนวนอุบัติเหตุจะลดลง แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรุนแรงของอุบัติเหตุยังคงต้องได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย หลักทอง¹² ที่ศึกษาการพัฒนาาระบบป้องกันอุบัติเหตุโดยใช้กลไก พชอ. พบว่า หลังจากมีการดำเนินมาตรการแล้ว อุบัติเหตุลดลง 2.75% และจำนวนผู้เสียชีวิตลดลง 13.33% ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้กลไก พชอ. สามารถช่วยลดจำนวนอุบัติเหตุได้จริง แต่ยังคงต้องมีการเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงของอุบัติเหตุ ผลการศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่า มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของถนนมีบทบาทสำคัญในการลดอุบัติเหตุ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พิษิต แสนเสนา และคณะ¹³ ที่พบว่า การติดตั้งกล้องจับความเร็ว การเพิ่มไฟส่องสว่าง และการสร้างจุดกลับรถที่ปลอดภัย ช่วยลดอุบัติเหตุในระดับพื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ

การส่งเสริมความรู้และการรับรู้ของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช ภิญโญ และคณะ¹⁴ ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยทางถนน และการรณรงค์ผ่านโซเชียลมีเดีย สามารถช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับขี่ได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและความสำเร็จของมาตรการผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น การเข้าร่วมประชุม วางแผน และเฝ้าระวังจุดเสี่ยง มีส่วนช่วยให้มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ

มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของ อานาจ ราชบัณฑิต¹⁵ ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้มาตรการป้องกันอุบัติเหตุมีความยั่งยืนและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ใช้ถนน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ควรมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรพัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลสารสนเทศอุบัติเหตุ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากหลายหน่วยงาน เพื่อให้สามารถติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มอุบัติเหตุได้แบบเรียลไทม์

3) ควรมีการตั้งจุดตรวจจราจรและใช้เทคโนโลยี เช่น กล้องจับความเร็ว และระบบตรวจจับพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงส่งเสริมให้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสวมหมวกกันน็อก การจำกัดความเร็ว และการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ อย่างเคร่งครัด

4) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยทางถนนควรปรับปรุงถนน จุดกลับรถ และจุดเสี่ยงต่าง ๆ เช่น บริเวณหน้าโรงเรียน ตลาด โรงพยาบาล และทางแยก ให้มีป้ายจราจรที่ชัดเจน ไฟส่องสว่างเพียงพอ และเครื่องหมายจราจรที่เหมาะสม และควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการซ่อมแซมและบำรุงรักษาถนนให้มีสภาพที่ปลอดภัย ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ถนนชำรุด หลุมบ่อ และจุดอับสายตา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงพฤติกรรมและทางสังคมที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

2) ควรมีการศึกษาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายอำเภอแวงใหญ่ นาย
ธรรมบุญ บุญจันทร์ สาธารณสุขอำเภอแวงใหญ่
นายแพทย์สารสิน กิตติโพนานท์ ผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลแวงใหญ่ คณะกรรมการพัฒนา

คุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พขอ.) อำเภอแวงใหญ่ ที่
ให้การสนับสนุนการศึกษา จนสำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Globalstatusreportonroadsafety. [Internet]. 2018 [Cited 2024 June 15]; Available from: <http://www.searo.who.int/thailand/areas/gsr-thai.pdf?ua=1>
2. World Health Organization. "WHO Report 2015: Data tables" (PDF) (official report). Geneva, Switzerland: World Health Organization; 2015
3. หน่วยเฝ้าระวังและสะท้อนสถานการณ์ทางถนน. สถานการณ์อุบัติเหตุในภาพรวมของประเทศไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2567]. เข้าถึงได้จาก: <http://trso.thairoads.org/statistic/national/N-SPI-A>
4. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ ThaiRSC. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2567]; เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairsc.com/>
5. ศูนย์ข้อมูลอำเภอแวงใหญ่. ข้อมูลพื้นฐานอำเภอแวงใหญ่ ปี 2567. ขอนแก่น: ที่ว่าการอำเภอแวงใหญ่; 2567.
6. ศูนย์อำนวยความสะดวกทางถนนอำเภอแวงใหญ่. รายงานสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุทางถนน อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ปี 2567. ใน: การประชุมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พขอ.) อำเภอแวงใหญ่; 23 ส.ค. 2567; ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอแวงใหญ่. ขอนแก่น; 2567.
7. กระทรวงสาธารณสุข. การขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับอำเภอ. สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี; 2557
8. วันเพ็ญ ใจซื่อ. การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน 2565; 127-136.
9. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดำเนินงานและการประเมินการป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนระดับอำเภอ; 2562
10. Kruse, Kevin. Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model. [Internet]. 2014 [Cited 2024 June 15]; Available from: http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.
11. Kemmis S, McTaggart R. The Action Research Planner. Australia: Deakin University Press; 1988
12. ละมัย หลักทอง. การพัฒนาระบบการป้องกันอุบัติเหตุจราจรทางถนน โดยผู้ก่อเกิดคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอสองดาว (พขอ.) จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางสุขภาพ 2567; 5(1):105-116.
13. พิชิต แสนเสนา, รัชชัย คำป้อม, วิลาวัลย์ บุญมี. รูปแบบการป้องกันการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ที่ 8 จังหวัดอุดรธานี 2566; 2(1): 47-62.
14. ปิยนุช ภิญโญและคณะ. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. พยาบาลสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2565; 49(1): 160-174.
15. อานาจ ราชบัณฑิต. รูปแบบการป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับอำเภอ (พขอ.) อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น 2565; 29(3): 98-110.